

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-3(27)-37-45

УДК 351.746.1(477):328.185

JEL Classification: H100, H560, O570

Галина Самійленко

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та державної служби

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: galinamy@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6844-647X>

ResearcherID: V-9327-2018

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ НА ОСНОВІ РЕАЛІЗАЦІЇ СВІТОВИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ТА ДЕТЕРМІНАНТ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

У статті розглянуто джерела корупції, її вплив на економічне зростання та економічну безпеку країни. Актуальність цього дослідження полягає у вивченні корупції як чинника, який несе загрозу економічній системі країни в сучасних умовах її функціонування. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки та застосування новітніх підходів до забезпечення антикорупційної безпеки. З цією метою було розглянуто провідні антикорупційні моделі та проаналізовано досвід країн світу щодо протидії корупції, який ґрунтується на особливостях систем їх державного управління. На основі аналізу міжнародного досвіду реалізації антикорупційної політики виявлено, що існують як особливості цього процесу в кожній країні, так і певні спільні риси. Виокремлено та охарактеризовано детермінанти функціонування антикорупційних моделей у розрізі провідних країн з метою їх вивчення та імплементації в українській реальності задля підвищення рівня економічної безпеки нашої країни, з урахуванням вітчизняних особливостей.

Ключові слова: економічна безпека; корупція; антикорупційні моделі; державне управління; корупційна діяльність; детермінанти.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 16.

Постановка проблеми. Корупція як системне явище несе в собі загрозу економічній безпеці країни, негативно впливає на її економічну систему, гальмуючи зростання, суперечить державним інтересам, знижуючи ефективність її функціонування. Економічними наслідками корупційної діяльності є втрата мільярдів, що приводить до недофінансування соціального забезпечення населення, спричиняє його подальше розшарування та збіднення. Це, у свою чергу, приводить до формування та посилення недовіри до влади з боку громадськості, заважає побудові відкритого громадянського суспільства. Таким чином, корупція створює безпосередню небезпеку як для громадян, так і для суспільства та країни загалом. Тому визначення та реалізація практичних заходів, спрямованих на її подолання, є сьогодні дуже важливим для всіх країн світу. Дослідження закордонного досвіду боротьби з корупційними явищами на основі виокремлення провідних світових антикорупційних моделей та детермінант їх функціонування становить надзвичайний інтерес для нашої країни, оскільки дасть змогу адаптувати ефективні механізми, інструменти, заходи боротьби з цією недугою, розроблені та успішно впроваджені провідними країнами світу. Розуміння цього і визначило напрям дослідження цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню різнобічних питань, які пов'язані з корупцією, а також з дослідженням її як одного з виду загроз економічній безпеці країни присвячені праці таких учених, як О. Бусол, З. Варналія, В. Голіни, С. Дрьомова, А. Закалюка, О. Костенка, І. Мазура, М. Мельника, В. Шакуна тощо.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Масштабне поширення корупції в країнах світу, її негативні прояви та наслідки зробило її однією з найнебезпечніших та найбільших загроз економічній безпеці держав та найвідомішою ознакою XXI століття. Така ситуація потребує ґрунтовного дослідження та новітньої оцінки цього феномену в сучасних умовах. Відзначаючи суттєвий науковий внесок дослідників у вивчення цієї теми, зауважимо, що наявні роботи з проблем корупції, зокрема, як загрози економічній безпеці країни, не є достатніми. Зокрема, залишаються нерозкритими питання стосовно забезпечення економічної безпеки країни на основі реалізації світових антикорупційних моделей та провідних чинників їх функціонування.

Метою статті є виявлення впливу корупційної діяльності на економічне зростання та рівень економічної безпеки країни та розробка шляхів щодо його подолання на основі виділення та вивчення провідних світових антикорупційних моделей та ґрунтового дослідження детермінант їх функціонування.

Виклад основного матеріалу. Корупція – це складне та стійке соціальне явище, яке має межі того, що можна досягти за допомогою лише антикорупційних втручань. Важко підтримувати навіть поступові покращення. На питання, чи працюють зусилля щодо подолання корупції, ніколи не буває однозначної відповіді «так» чи «ні». Процес трансформації від суспільства з високим рівнем корупції до суспільства з низьким його рівнем є тривалим та складним.

Поняття корупція, яке походить з латинської мови й означає псування – це незаконні дії, які являють собою використання посадовими особами своїх можливостей з метою власного збагачення. Залежно від масштабності цього явища є різні його трактування та розуміння. Одні дослідники вважають корупцію абсолютно негативним явищем, яке руйнує економічну систему, знижує добробут населення та загрожує національній безпеці країни, інші – вважають її допоміжним механізмом у бізнес-середовищі, необхідним для покращення роботи бюрократичного апарату. Поняття корупції сьогодні немає єдиного визначення та його сутність залежить від сфери застосування: політичної, правової, соціально-економічної. Відповідно до цього виділяють і різні підходи до розуміння цього явища [1].

До джерел корупції належать: занадто високий рівень державного втручання в економічну сферу, бюрократичні традиції, соціально-історичні аспекти тощо. Витоками вітчизняної корупції слід вважати об'єднання влади та бізнесу на початку періоду отримання та становлення незалежності нашої держави, а також інші суспільно-психологічні чинники. Важливість процесу ідентифікації та вивчення передумов корупційної діяльності полягає в тому, що корупція як системне явище є результатом соціально-історичного розвитку, закономірностей та трендів. Тому визначення причин корупційних дій є надважливим для її протидії. Причини корупції поділяють на групи: політичні, економічні, соціальні, правові та організаційні.

Сьогодні виявлена та встановлена залежність між рівнем корупції країни та ступенем відкритості та розвиненості її економіки [2]. Таким чином, низький рівень корумпованості характерний для країн із розвинутою, відкритою економічною системою, функціонування якої ґрунтується на демократичних принципах та дієвій інституційній базі, без яких виникає зручне середовище для корупційної діяльності, яке викликає перманентні кризи та загрози економічної безпеки. Це свідчить про негативний вплив корупції на економіку країни, що підтверджується і теоретичними, і емпіричними дослідженнями. Серед основних з них, які сприяють загалом підвищенню економічної небезпеки країни, відносяться [3; 4]:

- уповільнення темпів економічного зростання через скорочення інвестицій;
- зменшення обсягів податкових надходжень;
- збільшення дефіциту бюджету;
- зростання соціальної нерівності та розшарування населення;
- неефективне використання людських ресурсів.

Отже, корупція підриває демократичні принципи та цінності громадянського суспільства, несе загрозу його стабільності, а також функціонуванню та розвитку країни та забезпеченню економічної безпеки. З метою недопущення вищевказаного необхідно ґрунтовно вивчати досвід країн, які успішно протидіють корупції та долають загрози економічної безпеки. Особливо актуальним у такому контексті є виявлення детермінант антикорупційної безпеки.

Світовий досвід щодо протидії та боротьби з корупцією, який базується на характерних рисах їхніх систем державного управління, викликає значну зацікавленість для нашої країни, оскільки він може бути застосований при реалізації практичних дій у певних органах публічної влади та підготовки правової бази з метою зниження рівня впливу корупції в державному управлінні.

Дослідження великої кількості наукових робіт, у яких розглядається досвід запобігання корупції, дозволив виокремити дві провідні моделі антикорупційної діяльності (рис. 1).

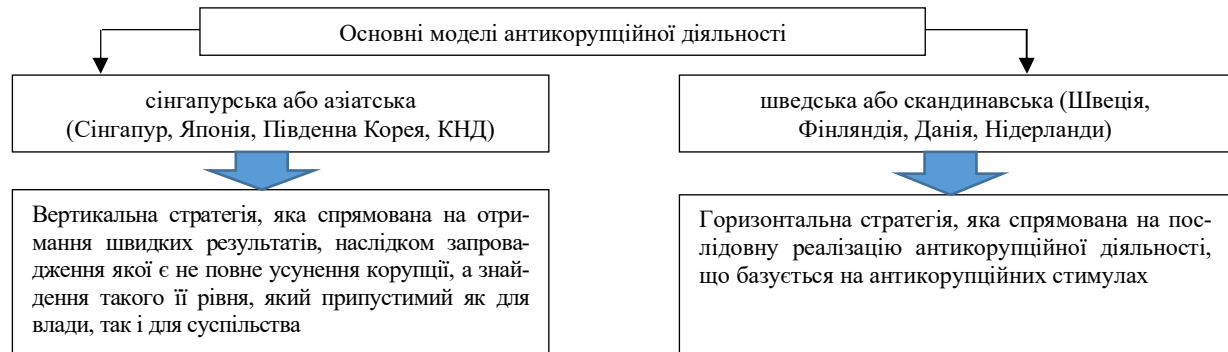

Рис. 1. Провідні світові антикорупційні моделі

Джерело: сформовано авторкою на підставі [5, с. 48].

Розглянемо більш детально досвід країн, які використовують виокремлені вище моделі. Цим країнам вдалося розробити ефективні механізми боротьби з корупцією, зменшити її обсяги та встановити контроль за діяльністю посадових осіб. У межах цього дослідження вважаємо за необхідне вивчення застосованих ними детермінант, які сприяють запобіганню та подоланню корупції, а також імплементувати їх в Україні. Згідно з рейтингом Transparency International у 2020 році країнами-лідерами з питань запобігання та боротьби з корумпованістю були: Нова Зеландія, Данія, Фінляндія, Швейцарія, Сінгапур, Швеція, Норвегія, Нідерланди, Люксембург, Німеччина, Канада, Велика Британія, Японія, Франція, США та інші країни [6]. Ці країни, а також низька інших отримали ефективні результати у сфері протидії та подолання корупції. Зазначені країни є сьогодні прикладами наслідування, які вказують орієнтири, до яких необхідно прагнути. Кожна з країн, з одного боку, сформувала власні, притаманні їй особливості організації процесу запобігання та боротьби з корупцією, з іншого – безумовно, можна виділити і деякі спільні риси, на кшталт, твердості та рішучості проведення антикорупційної діяльності, долучення до цих дій громадськості, морально-етичне відкидання корупції.

У громадянському суспільстві таких країн, як Німеччина, Велика Британія домінує розуміння того, що якщо певна людина обіймає важливу державну посаду, то вона неодмінно є талановитою та професіоналом своєї справи. З метою формування в Україні детермінантів протидії та подолання корупційних дій, необхідне ґрунтовне дослідження досвіду зазначених країн, окремо придивитися до сінгапурської та польської практики, яка довела сьогодні свою дієвість.

Так, у Сінгапурі створений та успішно працює спеціальний незалежний та самостійний орган щодо протидії та подолання корупції – Бюро розслідування випадків корупції, діяльність якого спрямована на перевірку фактів правопорушень та зловживань посадових осіб, дослідження функціонування державних організацій та структур, діяльність яких має нахил до корупційних схем, розробляє рекомендації щодо них. У країні основний упор робиться на проведення роботи з усунення передумов настання корупційних ризиків, яка є досить дієвою та успішною. Отже, у Сінгапурі подолання корупції є пріоритетним державним напрямом, реалізація якого позитивно впливає на економічний розвиток країни. Вивчення польського досвіду вказує на такі чотири детермінанти подолання корупції, як транспарентність публічної сфери, індивідуальна ініціативна громадська позиція, активність засобів масової інформації та контролювання політичної сфери [7, с. 163].

У Німеччині провідним інститутом, що займається боротьбою з корупцією, є поліція. Заходи, спрямовані на протидію корупційній діяльності, починають активно реалізовуватися з місцевого рівня. У країні також створено реєстр корупційних компаній, занесення до якого приведе до пильного нагляду та контролю за діяльністю фірми з боку

правоохоронних органів та неможливості взяти участь у виконанні державних замовлень у майбутньому [8, с. 111].

Аналіз досвіду Нідерландів свідчить про наскрізну транспарентність та публічність у діях та роботі посадових осіб. Існує та дієво функціонує система контролю за державними та суспільними організаціями та установами, які можуть стати центрами корупції. Розроблена також система покарань за здійснення корупційних правопорушень, до якої входять позбавлення як пенсійного, так і соціального обслуговування та забезпечення [9].

Досвід інших країн світу, які посідають високі рейтингові позиції щодо індексу сприйняття корупції, із зазначенням детермінант антикорупційної політики зазначені в таблиці.

Проаналізований закордонний досвід протидії, запобігання та боротьби з корупцією дає змогу виявити провідні тренди, механізми та засоби, адаптація яких може стати корисною для нашої країни. Серед основних слід виділити такі:

- формування свідомого громадянського суспільства щодо нетерпимості корупції через ведення постійного інформаційного роз'яснення відносно негативності цього явища, здійснення різноманітних антикорупційних програм та проєктів;
- активізація діяльності громадських організацій та розширення їхнього впливу на антикорупційні процеси шляхом дійсного введення їх представників до складу наглядових та дорадчих рад органів публічного управління;
- переважання в застосуванні антикорупційних заходів превентивного та заохочувального характеру над репресивними;
- розширення залучення електронного врядування, інтернет-платформ, інтерактивних сайтів з метою швидкого реагування на повідомлення громадянами фактів, що містять корупційні складові.

Висновки і пропозиції. Результатами цього дослідження стало виявлення та обґрунтування впливу корупції на зростання економічної системи країни та забезпечення її економічної безпеки на основі виокремлення антикорупційних моделей та детермінант їх функціонування, що дало змогу сформулювати такі висновки:

1. Корупція – це не хвороба чи відхилення, це історичний стандарт. Сьогодні жодна країна світу не змогла досягти нульового рівня корупції, і навряд чи зможе досягти цього найближчим часом. При цьому кожна країна сама обирає шлях та заходи, спрямовані на подолання корупції, універсального методу в цій сфері не існує.

2. Заходи з протидії та подолання корупції повинні базуватися на контекстно-залежному розумінні великої кількості посилюючих факторів корупції, а також на значній політичній волі певної країни. А також заходи боротьби з корупцією повинні бути гнучкими, політичними, відповідальними та розроблятися з врахуванням можливим негативних наслідків. А отже, для ліквідації корінних причин корупції необхідне унікальне поєднання підходів, інструментів та учасників.

3. Системний характер корупції, вимагають таких зусилля щодо боротьби з нею, які ґрунтуються на застосуванні системного підходу, що виходить за межі боротьби з окремими корупційними складовими та їхніми проявами.

4. Не існує єдиного шляху до реформування, проте потенційні детермінанти досягнення успіху в антикорупційній діяльності включають у себе співробітництво та координацію, зміцнення довіри, використання можливостей, формування та використання політичної волі, підтримку процесу боротьби з корупцією громадянами. Антикорупційна політика тим ефективніша та потужніша, чим сильніше підкріплена потужною політичною волею керівників вищої ланки сфери протидії корупції в країні. Світовий досвід свідчить, що позитивні наслідки антикорупційних дій з'являються лише тоді, коли є наявність сильної політичної волі на всіх рівнях управління. При цьому ефективність реалізації заходів боротьби з корупційними злочинами підвищується при залученні до них не тільки спеціальних антикорупційних інституцій, але і громадянського суспільства, який здійснює контроль за діяльністю органів публічної влади на основі доступної, транспарентної інформації щодо їх функціонування.

Таблиця

Детермінанти протидії та подолання корупції різних країн світу

Країна	Індекс сприйняття корупції (2020 рік)	Місце, яке посідає країна за індексом сприйняття корупції щодо інших країн	Провідні чинники та заходи, що сприяють запобіганню та протидії корупції та знижують її рівень	Антикорупційні інституції
1	2	3	4	5
Данія	88	1	- транспарентність дій органів державної служби; - вільний доступ ЗМІ до інформації, на основі якої приймаються рішення владними структурами	немає спеціалізованого органу, який очолює діяльність щодо протидії корупції
Фінляндія	85	3	- етика, шана роботи та неприйняття непорядності та порушень; - автономність системи правосуддя та засобів масової інформації; - транспарентність процедури прийняття управлінських рішень представниками органів державної влади; - обмежене державне втручання в бізнесову сферу; - реалізація ефективної контролюючої функції за діяльністю державних службовців; - достойний рівень заробітної плати державних службовців; - нетерпимість корупції громадянським суспільством та представниками органів державної влади	немає спеціалізованих антикорупційних органів
Швеція	85	3	- традиційна відкритість та транспарентність громадськості та державних інституцій; - глибока повага до верховенства права; - інтенсивний зовнішній контроль з боку громадськості та ЗМІ - прийняття високих етичних стандартів для державних службовців на тлі встановлення їх високої заробітної плати	немає спеціалізованих антикорупційних органів
Сінгапур	85	3	- полегшення бюрократичних процедур; - здійснення контролю за дотриманням стандартів етичного поведіння щодо дій посадових осіб; - встановлення заробітної плати посадових осіб органів державної влади на рівні найкращих робітників бізнесового сектору; - звітування посадових осіб щодо їх фінансового положення кожного року з жорсткою перевіркою цієї інформації прокуратурою; - відкритість інформації стосовно корупційних схем чиновників високих рангів для громадськості;	Бюро з розслідування корупційних випадків

Закінчення табл.

1	2	3	4	5
Велика Британія	77	11	- наявність національних традицій боротьби з корупцією; - гарна обізнаність громадян, які слідкують за негативними подіями країни, та їх ініціативність у антикорупційних процесах	незалежний консультативний орган Комітет із стандартів публічної сфери - Комітет Нолана, який діє при британському уряді. Загін боротьби проти корупції в поліції метрополії
Японія	74	19	- кадрова політика, яка спрямована на формування таких вихідних умов, за яких кожна талановита та працьовита людина країни мала через певний час змогу посідати високе становище в суспільстві, що приводить до того, що на керівних державних посадах опиняються здібні люди, незалежно від їхнього соціального походження. - високий рівень матеріального стимулювання, який сприяє популярності та престижності державної служби в країні; - заборона лобювання представниками органів влади інтересів бізнесу; - відкритість та транспарентність інформації щодо працівників органів державної служби щодо їх фінансового становища	особливих антикорупційних структур не сформовано
Франція	69	23	- підвищення значення мережевого управління стосовно класичної ієрархічної вертикалі влади; - зниження рівня державного втручання в економічну сферу; - запровадження електронного врядування	Комісія з фінансової гласності політичного життя; Національна комісія з рахунків виборчих кампаній і фінансування політичних партій; правоохоронні органи; Міністерство юстиції; Відділ із боротьби проти корупції; Центральна служба запобігання корупції
США	67	23	- системний характер антикорупційних заходів - відсутність імунітету для посадових осіб	Управління з урядової етики Міністерство юстиції США Федеральне бюро розслідувань (ФБР)

Джерело: сформовано авторкою на підставі: [10-13; 14, с. 363-364; 15, с. 55; 16, с. 114].

Отже, застосування та імплементація визначених детермінант успішної антикорупційної діяльності виділених моделей для забезпечення економічної безпеки, на основі вивчення досвіду закордонних країн світу в українську практику не повинна і не може здійснюватися лише на основі повторення певних складових державного управління. Перманентне пристосування корупції до політичних, соціально-економічних умов у нашій державі вимагає реалізації антикорупційних дій щодо забезпечення економічної безпеки країни з урахування національних традицій, культурних особливостей, менталітету.

Список використаних джерел

1. Самійленко Г. М. Теоретичні засади дослідження сутності корупції, її проявів та наслідків в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Г. М. Самійленко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2019. – № 4, т. 3. – С. 230-235. – Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/vknu-es-2019-n4-t3-272.pdf>.
2. Treisman D. The causes of corruption: A cross-national study / D. Treisman // *Journal of Public Economics*. – 2000. – Vol. 76, No. 3. – Pp. 399–457.
3. Гріненко А. Ю. Корупція – основна загроза економічної безпеки України при вступі до Європейського Союзу [Електронний ресурс] / А. Ю. Гріненко // *Інтелект XXI*. – 2018. – № 1. – С. 49-53. – Режим доступу: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_1/10.pdf.
4. Губарева І. О. Протидія корупції в системі забезпечення економічної безпеки України [Електронний ресурс] / І. О. Губарева, В. О. Доровський // *Проблеми економіки*. – 2010. – № 1. – С. 14-18. – Режим доступу: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2010-1_0-pages-14_18.pdf.
5. Богомолів А. В. Некоторые аспекты международного опыта борьбы с коррупцией / А. В. Богомолів, А. Д. Неретина, В. И. Мурап // *ScienceTime*. – 2014. – № 12. – С. 47-52.
6. Сайт міжнародної організації Transparency International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparency.org>.
7. Підбережник Н. П. Управлінські механізми запобігання та протидії корупції в країнах ЄС: досвід Польщі / Н. П. Підбережник // *Ефективність державного управління*. – 2013. – Вип. 36. – С. 158-165. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2013_36_23.
8. Мельник М. І. Німеччина на шляху боротьби з корупцією / М. І. Мельник // *Право України*. – 1997. – № 11. – С. 111–115.
9. Міжнародний досвід щодо запобігання та протидії корупції. Антикорупційний портал «Stepup.press» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stepup.press/antikorculture/item/412-mijnarodnij-dosvid-shodozapobigannja-ta-protidiji-korupcii>.
10. Рубинский Ю. Франция: коррупция и борьба с ней [Электронный ресурс] / Ю. Рубинский. – Режим доступа: www.ieraslibrary.ru/documenti/soveurope/2010/rubinskii.doc.
11. Чубенко І. Зарубіжний досвід боротьби з корупцією в органах виконавчої влади [Електронний ресурс] / І. Чубенко. – Режим доступу: http://www.dgpn.lviv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=363&Itemid=
12. Моисеев В. Европейский опыт борьбы с коррупцией / В. Моисеев // *Человек и труд*. – 2011. – № 11.
13. Reported Corruption in Sweden Structure, risk factors and countermeasures. 2013 [Electronic resource]. – Access mode: https://www.bra.se/download/18.12caa4f91440b31239f1fed/1395400931424/2013_22_Reported_Corruption_in_Sweden.pdf/
14. Шкуропат О. Міжнародний досвід антикорупційної політики / О. Шкуропат // *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Управління»*. – 2014. – Вип. 1. – С. 356–369. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2014_1_46.
15. Новіков О. Світовий досвід функціонування спеціалізованих антикорупційних органів / О. Новіков // *Ефективність державного управління*. – 2015. – № 43. – С. 52–57.
16. Дем'янчук Ю. Актуальні проблеми протидії корупції з урахуванням зарубіжного досвіду / Ю. Дем'янчук // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. – 2015. – № 17. – С. 112–115.

References

1. Samiilenko, H.M. (2019). Teoretychni zasady doslidzhennia sutnosti koruptsii, yii proiaviv ta naslidkiv v suchasnykh umovakh. [Theoretical bases of research of essence of corruption, its displays and consequences in modern conditions]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic science*, 3(4), 230-235. <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/vknu-es-2019-n4-t3-272.pdf>.
2. Treisman, D. (2000). The causes of corruption: A cross-national study. *Journal of Public Economics*, 76(3), 399–457.
3. Hrinenko, A.Iu. (2018). Koruptsiia – osnovna zahroza ekonomichnoi bezpeky Ukrainy pry vstupi do Yevropeiskoho Soiuzu [Corruption is a major threat to Ukraine's economic security when it joins the European Union]. *Intelekt XXI – Intelligence XXI*, (1), 49-53. http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_1/10.pdf.
4. Hubarieva, I.O., & Dorovskyi, V.O. (2010). Protydiia koruptsii v systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Anti-corruption in the system of ensuring economic security of Ukraine]. *Problemy ekonomiky - Problems of economy*, (1), 14-18. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2010-1_0-pages-14_18.pdf.
5. Bogomolov, A.V., Neretyina, A.D., & Murar, B.Y. (2014). Nekotorye aspekty mezhdunarodnogo opyta borby s korruptsiei [Some aspects of the international experience in the fight against corruption]. *ScienceTime – ScienceTime*, (12), 47-52.
6. Sait mizhnarodnoi orhanizatsii Transparency International [Website of an international organization]. <http://www.transparency.org>.
7. Pidbereznyk, N.P. (2013). Upravlinski mekhanizmy zapobihannia ta protydii koruptsii v krainakh YeS: dosvid Polshchi. [Management mechanisms for preventing and combating corruption in EU countries: the experience of Poland]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia – Efficiency of public administration*, 36, 158-165.
8. Melnyk, M.I. (1997). Nimechchyna na shliakhu borotby z koruptsiieiu. [Germany on the way to fighting corruption]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, (11), 111–115.
9. Mizhnarodnyi dosvid shchodo zapobihannia ta protydii koruptsii [International experience in preventing and combating corruptio]. *Antykoruptsiinyi portal «Stepup.press» - Anti-corruption portal "Stepup.press"*. <http://stepup.press/antikorculture/item/412-mijnarodnij-dosvid-shodozapobigannja-ta-protidiji-korypcii>.
10. Rubynskiy, Yu. (2010). *Frantsyia: korruptsiya y borba s nei [France: corruption and the fight against it]*. www.ieraslibrary.ru/documenti/soveurope/2010/rubinskii.doc.
11. Chubenko, I. (2003). Zarubizhnyi dosvid borotby z koruptsiieiu v orhanakh vykonavchoi vlady [Foreign experience in combating corruption in the executive branch]. http://www.dgpn.lviv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=363&It.
12. Moiseev, V. (2011). Evropeyskiy opyt borby s korruptsiei [European experience in the fight against corruption]. *Chelovek y trud – Man and labor*, (11).
13. Reported-Corruption-in-Sweden-Structure, risk-factors-and-countermeasures (2013). https://www.bra.se/download/18.12caa4f91440b31239f1fed/1395400931424/2013_22_Reported_Corruption_in_Sweden.pdf.
14. Shkuropat, O. (2014). Mizhnarodnyi dosvid antykoruptsiinoi polityky [International experience of anti-corruption policy]. *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Seriia «Upravlinnia» – Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Administration. Management series*, 1, 356-369. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2014_1_46.
15. Novikov, O. (2011). Svitovi dosvid funktsionuvannia spetsializovanykh antykoruptsiinykh orhaniv [World experience of functioning of specialized anti-corruption bodies]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia – Efficiency of public administration*, (43), 52–57.
16. Demianchuk, Yu. (2015). Aktualni problemy protydii koruptsii z urakhuvanniam zarubizhnoho dosvidu [Actual problems of anti-corruption taking into account foreign experience]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International*, (17), 112–115.

Отримано 27.08.2021

UDC 351.746.1(477):328.185

Halyna Samiilenko

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Management and Civil Service
Chernihiv National University of Technology (Chernihiv, Ukraine)
E-mail: galinamy@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-6844-647X>
ResearcherID: [V-9327-2018](https://orcid.org/0000-0001-6844-647X)

ENSURING ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY ON THE BASIS OF IMPLEMENTATION OF WORLD ANTI-CORRUPTION MODELS AND DETERMINANTS OF THEIR FUNCTIONING

The article considers the concept of "corruption", the essence of which depends on the scope of its application. There is no single definition of this definition. The sources of corruption, the origins of domestic corruption actions have been studied and indicated, as well as such groups of causes of corruption as: political, economic, social, legal and organizational. It is established that corruption has a negative impact on the economic development of the country and contributes to the economic danger of the state. Two leading models of anti-corruption activities have been identified: Singaporean or Asian and Swedish or Scandinavian. The essence of the first is to implement a vertical strategy aimed at obtaining quick results, the result of which is not the complete elimination of corruption, but finding a level that is acceptable for both government and society. The second model is the application of a horizontal strategy aimed at the consistent implementation of anti-corruption activities based on anti-corruption incentives. The countries that use the first model primarily include: Singapore, Japan, South Korea, North Korea, the second is used by countries such as Sweden, Finland, Denmark, the Netherlands and others. The article examines the experience of these countries in implementing anti-corruption models, through which they managed to develop effective mechanisms to combat corruption, reduce its volume and establish control over the activities of officials, based on which they identified and studied the determinants used to prevent and overcoming corruption.

The analysis of foreign experience in combating, preventing and combating corruption has made it possible to identify leading trends, mechanisms and tools, the adaptation of which can be useful for our country. These are, first of all, such as: formation of a conscious civil society on intolerance of corruption through constant informational explanations about the negativity of this phenomenon, implementation of various anti-corruption programs and projects; intensifying the activities of public organizations and expanding their influence on anti-corruption processes by effectively introducing their representatives to the supervisory and advisory boards of public administration bodies; application of anti-corruption measures, mainly of preventive and encouraging nature; expanding the involvement of e-government, Internet platforms, interactive websites in order to quickly respond to citizens' reports of facts that contain corruption components.

Keywords: economic security; corruption; anti-corruption models; public administration; corruption; determinants.

Fig.: 1. Table: 1. References: 16.